

ประวัติวันท้อถิ่นไทย

ตามที่ประชุมคณะรัฐมนตรี มีมติเห็นชอบประกาศให้วันที่ ๑๘ มีนาคมของทุกปี เป็น “วันท้อถิ่นไทย” ตามที่ กระทรวงมหาดไทยเสนอมา เนื่องจากรัฐบาลให้ความสำคัญกับการกระจายอำนาจให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเพื่อเป็นการน้อมรำลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ ที่ทรงมีต่อการปกครองส่วนท้องถิ่นไทย

ทั้งนี้ การกำหนดวันท้อถิ่นไทยให้ตรงกับวันที่ ๑๘ มีนาคมของทุกปี มีแนวคิดมาจากการที่ จังหวัดสมุทรสาคร จัดงานประเพณี ๑๘ มีนาคม สุขาภิบาลท่าฉลอม โดยมีจุดกำเนิดมาจากการที่สุขาภิบาลท่าฉลอมเป็นสุขาภิบาลแห่งแรกของประเทศไทย และมีการจัดงานเป็นประจำทุกปี

“สืบเนื่องจาก พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ ทรงมีพระราชดำริสในวันประชุมเสนาบดี ภายหลังเสด็จฯ ประพาสเมืองนครเขื่อนขันธ์ว่าโลโครกเหมือนกับตลาดท่าจีน (ท่าฉลอม) นี่คือจุดพัฒนาจนก่อกำเนิดสุขาภิบาลแห่งแรกของประเทศไทย”

ท่าฉลอม เดิมเป็นตำบลหนึ่งอยู่ในการปกครองของอำเภอเมืองสมุทรสาคร ตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำท่าจีนตรงข้ามกับตำบลมหาชัย ซึ่งเป็นที่ตั้งของจังหวัดสมุทรสาคร ในอดีตการคมนาคมระหว่างตำบลท่าฉลอมกับตำบลมหาชัยมีอยู่ทางเดียว คือต้องนั่งเรือข้ามแม่น้ำท่าจีนซึ่งมีท่าเรืออยู่หน้าเมือง จึงเป็นที่มาของเพลง “ท่าฉลอม กับมหาชัย” ที่ครูเพลงชาลี อินทรวิจิตร แต่งให้ ชรินทร์ นันทนาคร ร้องจนโด่งดังเป็น เพลงอมตะที่ชาวสมุทรสาครและคนทั่วไปรู้จักเพลงนี้เป็นอย่างดี แต่ปัจจุบันถนนและสะพานตัดข้ามแม่น้ำท่าจีนเชื่อมต่อถนนพระราม ๓ ถึงท่าฉลอม จึงทำให้การคมนาคมมีความสะดวกสบายมากขึ้น

สุขาภิบาลท่าฉลอม ตำบลท่าฉลอม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร เป็นสุขาภิบาลแห่งแรกของประเทศไทย ที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ มีพระบรมราชโองการประกาศจัดตั้งสุขาภิบาลตลาดท่าฉลอม พร้อมกับ พระราชทานชื่อถนนว่า “ถนนถวายเป็น” ซึ่งประชาชนชาวตำบลท่าฉลอมได้ร่วมกันสละที่ดิน และเงินสร้างไว้ เมื่อวันที่ ๑๘ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๔๘

ย้อนอดีต ไปในปี พ.ศ.๒๔๔๐ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ มีพระราชดำริที่จะกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่น โดยทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศใช้ พระราชกำหนดสุขาภิบาลกรุงเทพฯ ร.ศ. (รัตนโกสินทร์ศกที่) ๑๑๖ ขึ้น ภายหลังจากที่ทรงส่งคนไปศึกษาดูงานการปกครองในแถบประเทศยุโรป และได้เริ่มทำการทดลองศึกษาขึ้นในกรุงเทพมหานคร สุขาภิบาลนี้ในขั้นต้นให้มีหน้าที่ทำลายขยะมูลฝอย การจัดเก็บที่ถ่ายอุจจาระและปัสสาวะของประชาชนคนทั่วไป จัดการห้ามต่อไป ภายหน้าอย่าได้ปลูกสร้างหรือซ่อมโรงเรียนที่จะเป็นเหตุให้เกิดโรค ขนย้ายสิ่งโสโครกและสิ่งรำคาญของมหาชนไปให้พ้นเสีย การบริหารงานของสุขาภิบาลกรุงเทพฯ นี้ ดำเนินการโดยข้าราชการทั้งหมด โดยมีเสนาบดีกระทรวงนครบาลเป็นผู้กำหนด เมื่อพิจารณารูปแบบการปกครองแล้ว จึงไม่อาจกล่าวได้ว่าสุขาภิบาลกรุงเทพฯ ร.ศ.๑๑๖ เป็นการปกครองท้องถิ่น เนื่องจากประชาชนมิได้มีส่วนร่วมแต่อย่างใด เป็นการดำเนินการโดยข้าราชการและใช้จ่ายงบประมาณจากส่วนกลาง

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ครั้นเสด็จประพาส เมืองนครเขื่อนขันธ์ (เมืองพระประแดงสมุทรปราการ) เมื่อวันที่ ๓๐ กรกฎาคม ร.ศ.๑๒๔ ทรงทอดพระเนตรเห็นสภาพตลาดเมืองนครเขื่อนขันธ์สกปรกมาก และทรงมีพระราชดำริสในที่ประชุมเสนาบดีว่า “โสโครกเหมือนกับตลาดท่าจีน” (ตลาดท่าฉลอม) จึงเป็นเหตุให้สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ เสนาบดีกระทรวงมหาดไทย ร้อนพระทัยมากทรงคิดหาวิธีร่วมกับ พระยาพิไชยสุนทร ผู้ว่าราชการเมืองสมุทรสาคร ทางพระยาพิไชยสุนทร จึงได้เชิญกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และพ่อค้าชาวจีนในตลาดท่าฉลอมมาประชุมเพื่อร่วมกันพิจารณาหาทางปรับปรุงแก้ไข ซึ่งได้ข้อสรุปว่าประชาชนและพ่อค้าชาวจีน ยินดีที่จะออกเงินซื้ออิฐปูถนน แต่ขอให้ทางผู้ว่าราชการเมืองเป็นผู้ทำถนน โดยใช้แรงงานนักโทษทำการปรับพื้นดินและเก็บกวาดขยะ มูลฝอยขนไปเททิ้งเป็นครั้งคราว โดยสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ

กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ได้เสด็จออกตรวจดูการดำเนินงาน ก่อสร้างถนนในวันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ ร.ศ.๑๒๔ ถนนสายนี้ ข้าราชการ พ่อค้า ประชาชน ได้เรียกรังเป็น จำนวนเงิน ๕,๔๗๒ บาท เป็นถนนปูอิฐกว้าง ๒ วา ยาว ๑๑ เส้น ๑๔ วา และทรงมีพระดำริว่าถนนสายนี้ เป็นของราษฎรได้ลงทุนเสียสละเงินเป็นจำนวนมาก หากไม่มีแผนรองรับการซ่อมแซมไว้ให้ดีแล้วอาจชำรุดเสียหาย ทรงเห็นเป็นโอกาสที่ดีที่จะใช้ภาษีโรงงานให้เป็นภาษีสำหรับสุขาภิบาล จึงกราบบังคมทูลขอพระราชทานเงินภาษีโรงงาน ตลาดท่าฉลอมมาใช้ทำนุ บำรุงท้องถิ่นในกิจการ ๓ ประเภท คือ ซ่อมแซมถนน จุดโคมไฟให้มีแสงสว่างในเวลาค่ำคืน และจัดจ้างคนงานสำหรับ กวาดขยะมูลฝอย

ข้อเสนอในการใช้ ภาษีโรงเรือนนี้ ได้รับพระบรม-
ราชานุญาต จากพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
รัชกาลที่ ๕ เมื่อวันที่ ๙ มีนาคม พ.ศ.๒๔๔๘ จึงนับได้ว่า
เป็นวันกำเนิดสุขาภิบาล แห่งแรกของประเทศไทย โดยมี
คณะกรรมการบริหารชุดแรก ประกอบด้วย

๑. หลวงพัฒนาการภักดี กำนันตำบลท่าฉลอม
๒. ขุนพิจารณนรกิจ
๓. ขุนพินิจนรการ
๔. จีนแพก
๕. จีนสุข
๖. จีน เน่า
๗. จีนฮู๊ด
- และ ๘. จีนเปี๊ยะ ผู้ใหญ่บ้าน

จากนั้นในวันที่ ๑๘ มีนาคม พ.ศ.๒๔๔๘
พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงเสด็จพระราช-
ดำเนินมายังเมืองสมุทรสาครโดยทางรถไฟเพื่อทรงเปิด

“ถนนถวายเป็น”ที่ประชาชนชาวตำบล ท่าฉลอมมีความสามัคคี ร่วมแรงร่วมใจกันเสียสละเพื่อพัฒนาท้องถิ่น
ของตนเอง ต่อมาจึงได้ถือเอาวันที่ ๑๘ มีนาคม

